

Oponentský posudek diplomové práce:

Kristýna Omastová, *Tepito y su transformación desde 1960 hasta el presente. Formas presentes de la cultura de la pobreza*, SIAS FF UK, Praha 2017, 83 s. rkp.

Ve své diplomové práci se Kristýna Omastová zaměřila na problematiku velmi aktuální – na fascinující, zároveň ale až poněkud děsivý proces překotného růstu latinskoamerických metropolí v posledním století, příběh migrací statisíců indiánských a míšeneckých rolníků z venkova do měst a snahy příslušníků této vykořeněné masy nalézt novou identitu a smysl života v prostoru vytyčeném sociální nerovností a rasovými předsudky. Konkrétně se zaměřila na jednu z chudinských čtvrtí Ciudad de México (Tepito) a zmapovala její urbanistický, ekonomický, ale především sociokulturní vývoj během pěti dekad. Za východisko jí přitom posloužil koncept „kultury chudoby“, zavedený do antropologie americkým badatelem Oscarem Lewisem právě v reakci na jeho výzkumy ve čtvrti Tepito.

Informace získané z pramenů a sekundární literatury diplomantka doplnila dílčím sběrem místních orálně předávaných historií; zúčastněné pozorování jí umožnilo seznámit se s aktuální situací. Do určité míry tak navázala na koncept „revidovaných výzkumů“, tedy návratů různých badatelů do stejné lokality, prosazovaných právě Lewisem. Výsledkem je práce obsahově bohatá a inspirativní. Ocenit je třeba také rozhodnutí sepsat diplomovou práci ve španělském jazyce a předložit ji tak mezinárodní vědecké komunitě ke kritice i dalšímu využití. Nabídla pohled zvenčí na problematiku, která je pro latinskoamerické vlády, společenské vědce i veřejnost velmi citlivá.

Práce je tím, co inzeruje první část jejího názvu, tedy lokální historií zasazenou do širšího kontextu spíše než rozborem aktuálních problémů, přestože zejména úvodní popis Tepita prokazuje velkou znalost ze strany autorky (a také její osobní zaujetí). Toto je nesmírně cenné – jen málokterý z českých badatelů má možnost takto proniknout do rizikových čtvrtí třetího světa. Nicméně celkové pojetí práce se vyznačuje spíše etickým než emickým přístupem, tedy události jsou popisovány „objektivně“, nikoli z pohledu samotných obyvatel Tepita. Více prostoru je vlastně věnováno snahám vládnoucích vrstev problémy Tepita vyřešit, případně návštěvníkům zvenčí, kteří tuto čtvrt' využívali k vlastním cílům, ať už se jedná o drogové dealery nebo revolucionáře (viz bizarní epizoda s Castrem a Che Guevarou, s. 39-40). Ale i toto je zcela legitimní přístup. Diplomantka se mimo to rozhodně nespokojila s vlastními dojmy a dílčími informacemi získanými na místě: poznámky pod čarou ukazují velký počet a tematický rozsah použitých zdrojů.

Velmi kvalitní je úvodní identifikace studované čtvrti, její zasazení do času a prostoru. Nastínění historického kontextu je sevřené, bez zbytečných odboček, stejně jako následné detailnější pojednání novější historie čtvrti. Poněkud zklamaná jsem naopak z absence reflektování pojmu, který si Kristýna vytyčila už do samého názvu práce. Poté, co v úvodu „kulturu chudoby“ definovala s odkazem na Lewisovy knihy (ale, a toto je výtka poměrně závažná, už bez zmínky o rozpracování a kritice jeho konceptu početným zástupem antropologů a sociologů) se až do s. 68 tento pojem vůbec neobjevuje. Kapitolka s ním pracující (s. 68-71) je pak neorganicky navázána na jinak povedenou historicky pojatou práci. Nepochopila jsem vlastně, co na těchto necelých třech stranách chtěla autorka demonstrovat – zda to, že dnešní Tepito již Lewisově definici neodpovídá, nebo zda je nutné tuto definici obecně aktualizovat.

Bylo by vynikající, kdyby se do studia kultury chudoby podařilo vnést prvek vývoje v čase a pokračovat v jeho verifikacích skrze studia konkrétních komunit, jak to činili autoři Kristýnou Omastovou bohužel nereflektovaní. Ostatně ahistoričnost jeho pojetí byla Lewisovi často vytýkána. V tomto případě se ale spíše zdá se, jako by Kristýna koncept původně

nadšeně inkorporovaný do titulu práce nakonec shledala spíše obtížným a zbytečným, takže se ho pokusila pokud možno bezbolestně vytěsnit, aniž by se ho zcela vzdala. Rozumnější by ale bývalo bylo původně plánovanou strukturu práce a snad i název změnit.

Bohužel diplomovou práci patrně poznamenal spěch při dokončování. Projevilo se to třeba výpadky v odkazech na zdroje. Např. na s. 14 je uvedeno, že vydání Lewisovy knihy (není určeno které, zda *Cinco familias* nebo *Hijos de Sánchez*) v Mexiku způsobilo „skandál“, ale jediným odkazem jsou kapitoly z Cambridge History of Latin America, pojednávající o dějinách Mexika během 20. století. Mnohé problémy a otázky byly jen nahozeny a už dále nerozpracovány.

Také obecný kontext, tedy zásadní socio-politické a ekonomické transformace mexické společnosti, v jejichž rámci se Tepito formovalo, zdaleka nebyl pojednán tak důkladně, jak slibuje úvod, opět se jedná spíše o dílčí vsuvky do pasáží věnovaných samotné čtvrti; mimo to by asi bylo potřeba zhodnotit i vývoj globální (pronikání čínského aj. padělaného zboží není jen záležitostí Mexika). Přislíbené oscilování mezi mikro- a makrohistorií tak nebylo realizováno tak úspěšně, jak bych očekávala. Těžiště je skutečně v mikrorovině. Zde vedle využití informátorů oceňuji i práci s vybranými obrazovými zdroji, které nejsou jen ilustrací, ale integrální součástí práce (např. stručný rozbor dobového muralu na s. 37).

Diplomová práce je psána kultivovaně a, pokud jsem byla schopná posoudit, kvalitní španělštinou s jen ojedinělými překlepy. Jednotlivé kapitoly na sebe logicky navazují. Použité zdroje jsou až na výše zmíněné výpadky řádně citovány. Nastíněn je časový rámec vlastního výzkumu a identifikovány zdroje informací z interview, ale zde bych si také představila pečlivější vysvětlení a odkazování.

Navzdory mým výše uvedeným výhradám tak lze konstatovat, že diplomová práce Kristýny Omastové splnila požadavky na samostatnou, na vlastním výzkumu založenou studii, která přinesla konkrétní a pro další bádání využitelné výsledky. Jednoznačně ji doporučuji k obhajobě, vzhledem k dílčím nedostatkům ale navrhuji její hodnocení velmi dobře.

Praha, 31. srpna 2017

Doc. Markéta Křížová, Ph.D.
Středisko ibero-amerických studií FF UK